

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 117249 21 Рев 2
Бања Лука, 6.10.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља П. а.д. Б.Л., кога заступа М.Ђ., адвокат из Б.Л., против туженог Б.М. Предузеће за производњу, трговину, услуге и транспорт д.о.о. Т., кога заступа Д.Ш., адвокат из Т., ради накнаде штете, вриједност спора 207.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 19 Пж од 25.4.2019. године, на сједници одржаној 6.10.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја и пресуда Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 19 Пж од 25.4.2019. године преиначава, тако што се жалба туженог одбија и пресуда Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 15 Пс од 28.9.2018. године, потврђује у усвајајућем дијелу захтјева тужитеља, којим је обавезан тужени да тужитељу исплати износ од 100.000,00 КМ, са законском затезном каматом од 12.1.2013. године, те се преиначава и одлука о трошковима поступка тако, што се обавезује тужени да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 8.598,95 КМ, а у преосталом дијелу се захтјев за накнаду трошкова поступка одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 15 Пс од 28.9.2018. године, обавезан је тужени да тужитељу исплати износ од 129.233,20 КМ, са законском затезном каматом од 12.1.2013. године до исплате, уз накнаду трошкова поступка у износу од 4.472,95 КМ, а захтјеви преко ових износа су одбијени, као и захтјев да се раскине уговор за израду Идејног пројекта и пројекта за извођење стамбено пословног блока са пројектовањем вањског уређења, закључен између тужитеља и туженог, дана 24.1.2008. године.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 19 Пж од 25.4.2019. године, жалба туженог је усвојена, првостепена пресуда преиначена у досуђујућем дијелу и одбијен је захтјев тужитеља за исплату износа од 129.233,20 КМ и захтјев за камату и за накнаду трошкова поступка и тужитељ је обавезан да туженом накнади трошкове заступања у износу од 5.089,50 КМ и за састав жалбе и таксе на жалбу у износу од 5.070,91 КМ, а преко овог износа је захтјев одбијен.

Тужитељ ревизијом добија другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка, погрешне примјене материјалног права и повреде уставних права тужитеља и права на правично суђење и на имовину и предлаже, да се добијана пресуда

укине и потврди првостепена пресуда, уз накнаду трошкова ревизионог поступка или укине и предмет врати истом суду на поновно суђење.

Тужени у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Пресудом овог ревизионог суда број 57 0 Пс 117249 19 Рев од 20.9.2019. године, ревизија је дјелимично усвојена и пресуда Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 19 Пж од 25.4.2019. године преиначена тако, што је жалба туженог дјелимично усвојена и пресуда Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 117249 15 Пс од 28.9.2018. године, преиначена у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева на начин, што је обавезан тужени да тужитељу исплати износ од 29.233,20 КМ (који се односи на порез на додатну вриједност), са законском затезном каматом од 12.1.2013. године, те је преиначена и одлука о трошковима поступка, као у изреци пресуде, а у преосталом дијелу ревизија је одбијена и обавезан је тужени да тужитељу накнади трошкове ревизионог поступка у износу од 250,88 КМ, а захтјев преко овог износа је одбијен. Та ревизиона пресуда је укинута одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-4807/19 од 9.6.2021. године.

Ревизија је основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи, да се раскине уговор за израду Идејног пројекта и пројекта за извођење стамбено пословног блока, са пројектовањем вањског уређење, закључен са туженим 24.1.2008. године и да се обавезе тужени да му накнади штету у износу од 207.276,00 КМ, са каматом од 27.12.2012. године до исплате, уз накнаду трошкова поступка.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је утврдио, да су тужитељ и тужени закључили уговор 24.1.2008. године, чији предмет је: Идејни пројекат и пројекат за извођење стамбено пословног објекта са пројектом вањског уређења, којим је уговорена цијена радова у износу од 237.276,00 КМ (у коју није урачунат порез на додатну вриједност), начин плаћања: да износ од 100.000,00 КМ тужени плати предајом у посјед и власништво тужитељу пословног простора површине 50 м², у изграђеном и технички примљеном објекту из тог уговора (што значи да је утврђена фиксна цијена пословног простора у износу од 2.000,00 КМ/м²), а да ће преостали износ исплати у три рате, у износима и у роковима одређеним у тачки ... уговора; да је тужитељ Техничку документацију са накнадним измјенама по захтјеву туженог, предао туженом 18.5.2009. године; да тужени није почео градњу и да није добио грађевинску дозволу за градњу објекта за који је та документација урађена; да је 12.5.2008. године тужитељ доставио рачун број ... туженом, на износ од 36.082,80 КМ који се односи на дио цијене израде наведеног пројекта и да му је исти дјелимично плаћен, у износу од 30.000,00 КМ; да је 27.12.2012. године тужитељ сачинио и испоставио туженом рачун број ..., на износ од 201.193,20 КМ, од чега се износ од 171.960,00 КМ односи на услуге израде Техничке документације а износ од 29.233,20 КМ, на уплаћени порез на додатну вриједност; да је обострано потписаним Изводом отворених ставки потврђено, да на дан 31.12.2014. године дуг туженог према тужитељу износи 201.193,20 КМ (по основу напријед наведеног рачуна број ... од 27.12.2012. године) и 6.082,80 КМ (по основу дуга по рачуну број ... од 12.5.2008. године), за који тужени тврди да од стране туженог није потписан од стране овлашћеног лица; да је 15.12.2015. године тужитељ позвао туженог на испуњење уговорене обавезе, на плаћање услуга израде наведене документације; да је приликом контроле Управе РС, утврђена незаконитост евидентирања пореза код туженог; и да је тужитељ тужбу у овој правној

ствари поднио 26.12.2015. године.

На темељу тих чињеница и имајући у виду да у погледу обавезе туженог о плаћању дијела цијене услуга - предајом у власништво пословног простора тужитељу није одређен рок испуњења, првостепени суд је закључио да је тај дио уговора раскинут дана 27.1.2015. године, када је тужитељ позвао туженог да у року од 8 дана плати дуг од 207.276,00 КМ, а како је обавезу плаћања уговорене цијене у новцу, тужени требао да испуни у року који представља битан састојак уговора, што он није учинио, да је уговор у овом дијелу раскинут по самом закону, па је код чињенице да је уговор већ раскинут, захтјев за раскид уговора, одбио као неоснован. С обзиром да је тужитељ доставио туженом рачун од 27.12.2012. године, за плаћање цјелокупног износа од 201.193,20 КМ, у коме је наведен и износ од 100.000,00 КМ који представља вриједност уговореног пословног простора и како од дана издавања рачуна до подношења тужбе није протекао рок од три године првостепени суд налази, да је у овом дијелу приговор застарјелости неоснован, а да је основано потраживање за исплату овог износа на темељу одредбе члана 132. став 1. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске", број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), као и износа од 29.233,20 КМ, који се односи на порез на додатну вриједност, који је тужени стекао тако, што је извршио поврат пореза (у своју корист) по евидентираном рачуну. Сагласно томе, захтјев тужитеља је дјелимично усвојио, као у изреци пресуде.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења, али не и правне закључке првостепеног суда, па је првостепену пресуду преиначио и захтјев тужитеља одбио налазећи, да с обзиром на утврђење да је предметни уговор раскинут због неизвршења обавезе од стране туженог (члан 124. ЗОО), тужитељ је могао тражити враћање онога што је у извршењу обавезе из уговора предао туженом и накнаду штете, а не извршење обавезе из уговора и да је према процесном правилу о терету доказивања, на тужитељу била обавеза да докаже да је претрпио штету, у чему се она састоји и висину штете, што тужитељ није доказао, већ је погрешно поистовјетио накнаду штете са уговореном цијеном извршених услуга. Због недоказаности чињеница, да ли је и ко је извршио поврат пореза на додатну вриједност у износу од 29.233,20 КМ, за што првостепени суд није имао упориште материјалним доказима је закључио, да првостепени суд није имао основа у утврђеном чињеничном стању и материјалном праву за досуђивање овог износа.

Одлука другостепеног суда, није заснована на закону.

Према одредби члана 17. ЗОО учесници у облигационим односима су дужни да изврше своју обавезу и одговорни су за њено испуњење. Опште правило о испуњењу обавеза и посљедицама неиспуњења садржано је и у члану 262. став 1. тог закона по којем је повјерилац у облигационим односима овлаштен да од дужника захтијева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити обавезу савјесно и у свему како она гласи.

У конкретном случају тужитељ (као извршилац) и тужени (као наручилац) су закључиле уговор, чији је предмет израда техничке документације за извођење стамбено пословног блока у насељу М.д., у Т. Тим уговором се тужени обавезао извршити исплату уговорене цијене у износу од 202.800,00 КМ (у коју није урачунат ПДВ) на начин: на име износа од 100.000,00 КМ, предајом у посјед и власништво пословног простора од 50 м² у изграђеном и технички примљеном објекту из тог уговора (чија је цијена одређена у износу од 2.000,00 КМ/м²), а преостали износ од 102.800,00 КМ у 3 рате и то: 30% цијене у року од 30 дана рачунајући од 24.1.2008. године; 60% износа цијене, по изradi и пријему

техничке документације и 10 % цијене, по завршеној ревизији техничке документације (тачка VIII уговора).

Током поступка пред првостепеним судом утврђено је, да је тужитељ испунио своју уговорну обавезу, закључно са достављањем туженом – Допуне пројекта, од 18.5.2009. године, а да тужени није обезбиједио кредитна средства за градњу објекта, ни техничку документацију и да није дошло до градње објекта. Тиме је, и по оцјени овога суда, на страни туженог дошло до повреде уговорне обавезе.

Стога, у смислу одредбе члана 262. став 2. ЗОО, тужитељу припада право на накнаду штете у виду изгубљене користи коју је основано могао очекивати према редовном току ствари, коју је претрпио због повреде уговорне обавезе туженог, чије је остварење спријечено штетниковом радњом или пропуштањем, коју предвиђа одредба члана 189. став 1. и 4 ЗОО.

У конкретном случају се ради о штети у виду измакле добити, јер је због неиспуњења уговорне обавезе туженог дошло до губитка имовинске користи коју је тужитељ, по редовном току ствари очекивао и коју би остварио да је тужени своју уговорну обавезу испунио онако како она гласи. Неиспуњењем уговорне обавезе спријечено је повећање имовине тужитеља, јер је усљед те штетне радње изостало увећање његове имовине, до којег би по редовном току ствари дошло, какво становиште у погледу овог спорног питања је изражено у поменутој одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине.

Према томе, супротно становишту другостепеног суда, тужитељ тужбеним захтјевом није тражио испуњење уговорне обавезе, с обзиром да није тражио предају у посјед и власништво пословног простора одређеног у тачки VIII уговора за израду Идејног пројекта и пројекта за извођење стамбено пословног блока са пројектовањем вањског уређења, закљученог између тужитеља и туженог. На овакав закључак упућује чињеница, да у вријеме подношења тужбе, то није ни било могуће испунити, будући да градња стамбено-пословног објекта (у вези чије градње је закључен предметни уговор), тада, а ни након тога, није ни почела. Из исказа законског заступника туженог произлази, да је градња тог објекта планирана из кредитних средстава, да је тражење средстава за ту намјену завршено 2009. године, када је било јасно да их тужени не може добити и да је тужени већ тада одустао од градње.

Из наведених разлога, а сагласно становишту апелационог суда, тужитељ тужбеним захтјевом тражи исплату противвриједности пословног простора у новцу, који захтјев по својој правној природи има карактер накнаде штете и као такав извире из чињеничних навода тужбе у којем су наведени правни односи странака у овоме спору. И према одредби члана 132. став 1. ЗОО, у случају раскида уговора, обе уговорне стране се ослобађају својих обавеза, изузев обавезе на накнаду штете, а по ставу 2. истог члана, ако је једна страна извршила уговор потпуно или дјелимично, има право да јој се врати оно што је дала. Неспорно је да је тужитељ у испуњењу своје уговорне обавезе израдио пројекат који је био предмет уговора, те да је наведени уговор раскинут. У ситуацији када је пројекат који је предмет уговора, рађен намјенски за туженог и када тужитељ у оквиру права на враћање датог и накнаде штете (изгубљене добити), није тражио обавезивање туженог да му врати пројекат, који је за тужитеља неупотребљив, него је тражио накнаду штете која се огледа у раду и материјалу приликом израде пројекта, што је у таквим околностима једино, на име накнаде штете могао тражити. С обзиром да се ради о уговору о дјелу, у којем је релевантан интелектуални рад и да тужитељ туженом није предао новчани износ, за који би се тужени обавезао да га врати тужитељу са законском каматом, већ му је предао

намјенски израђени пројекат вриједности 202.800,00 КМ (тачка VII уговора), у оваквим околностима због неиспуњења уговорне обавезе туженог, имовина тужитеља је умањена за износ који је овдје предмет спора, у ком износу (с обзиром на истакнути приговор застарјелости), потраживање тужитеља није застарјело.

Из предњих разлога, према оцјени овога суда, спорни износ од 100.000,00 КМ, који представља дио вриједност пројекта који је тужитељ предао туженом, за тужитеља представља штету, па му према одредбама члана 132. ЗОО припада право на накнаду у наведеном износу.

Слиједом наведеног, а на основу члана 250. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), одлучено је као у изреци.

Када суд преиначи или дјелимично преиначи одлуку против које је поднијет правни лијек, одлучиће о трошковима цијелог поступка (члан 397. став 2. ЗПП). Првостепени суд је трошкове: састава тужбе, заступања на рочиштима, одсуства из канцеларије и таксе на тужбу и пресуду, обрачунао у износу од 8.945,90 КМ, па је цијенећи успјех у спору (од 50 %) досудио тужитељу накнаду у износу од 4.472, 95 КМ.

Како тужитељ није изјављивао жалбу против одбијајућег дијела првостепене одлуке о трошковима поступка, која је с обзиром на крајњи исход спора одржана на снази, овај суд је досудио тужитељу накнаду трошкова првостепеног поступка у том износу, а с обзиром да је тужитељ дјелимично успио у овом поступку досуђени су му и трошкови састава ревизије у износу од 1.542,00 КМ (ревизионом одлуком од 20.9.2019. године, ови трошкови су досуђени у износу до 250,88 КМ) и таксе на ревизију у износу 2.584,00 КМ (сагласно правном схватању заузетом на сједници Грађанског одјељења овога суда од 23.9.2021. године, према којем, ревиденту припада право на таксу на ревизију уколико је поднесен такав захтјев, без обзира да ли у списима предмета има доказ о плаћеној такси), што износи укупно 8.598,95 КМ (члан 387. став 1. 2. ЗПП). Преко овог износа је одбијен захтјев за накнаду трошкова поступка и у цјелини је одбијен захтјев за трошкове састава одговора на жалбу у износу од 1.791,10 КМ, који не представља неопходну радњу у поступку која је утицала на одлуку по жалби (члан 387. став 1. ЗПП) и на име састава апелације, јер апелациони суд не спада у судове опште и посебне надлежности, који врше судску власт у Републици Српској, нити састав апелације представља пружање правне помоћи коју предвиђа одредба члана 5. Тарифе о наградама и накнади за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“, број 68/05).

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић